



Brister de rika i medkänsla?

Brister de rika i medkänsla? Ja, hävdar psykologiprofessorn Dacher Keltner och hans forskargrupp vid Berkeley universitetet i Kalifornien. De varma och medkännande känslorna finns framförallt längre ned på samhällsstegen, bland låginkomsttagare. Inte där uppe bland de rika och välbärgade. Längre ner finns mer av prosocialt beteende, det vill säga mer av hänsyn och beteenden som syftar till att hjälpa andra och högre upp på stegen finns mer av självupptagenhet, arrogans och likgiltighet.

Resultaten från Dacher Keltners forskning går stick i stäv med mångas uppfattning om de rika. Man kanske tänker att när man får det bättre för det med sig hyfs och stil. Och när man har gott om pengar, långt mer än vad

man behöver, är det lättare att vara medkännande, vara solidarisk och dela med sig till andra som har det knapert. Men forskningen visar, som sagt, någonting helt annat.

Vad är det då för studier som forskargruppen genomfört? Några exempel: I en studie observerade man bilförare och hur de betedde sig vid en trafikerad fyrvägs korsning. De fann att förare som körde dyra och lyxiga bilar var mindre benägna att vänta på sin tur i korsningen. De skulle till varje pris vara först. I en annan fann forskarna att förare till dyra bilar också var mindre benägna att lämna företräde för fotgängare vid övergångsställen, även när de haft ögonkontakt med dem.

I en tredje studie fick deltagarna



Bild: Rika och fattiga. http://www.pennlive.com/opinion/2013/09/the_rich_are_still_very_different_from_you_and_me_a_pennlive_editorial_cartoon.html (Hämtad 2016-09-21).

titta på en film om barn som drabbats av cancer. De ombads att redogöra för hur mycket medkänsla de kände när de tittade på filmen. Resultaten visade att deltagarna med lägre inkomst och kortare utbildning rapporterade mer empati medan de tittade på videon än vad de mer välbärgade och med längre utbildning gjorde.

Studier visar också att de som har det knapert är bättre på att känna igen känslor hos andra än vad välbeställda är. Dessutom är de mer uppmärksamma på när människor är i behov av hjälp och stöd samt mer benägna att sträcka ut en hjälpende hand.

Rika har svårt att knyta nära sociala band med andra. När de sitter i grupp är de mer distraherade. Signalerar oftare ointresse för vad andra säger. Undviker ögonkontakt. Klottrar ofta nervöst på papper. Tar oftare upp mobilen. Låginkomsttagare har mer ögonkontakt med andra i gruppen och signalerar på olika sätt sitt intresse för vad andra har att säga.

De rika är annorlunda konstaterar professor Dacher Keltner. Det är deras livserfarenhet som gör dem mindre empatiska, mindre altruistiska och mer själviska.

Dacher Keltner och hans forskargrupp menar att det finns några förklaringar till varför det är på det här sättet. I grunden handlar det om att lägre sociala klasser, till skillnad från de rika, är ömsesidigt beroende av varandra för sin överlevnad. De lär sig därför tidigt betydelsen av vänner och prosocialt beteende.

Jag läste nyligen en rapport från biståndsorganisationen Oxfam som visar att den globala ojämlikheten har

nått nya extrema höjder. Gapet mellan de superrika och de fattiga fortsätter att öka.

Den rikaste procenten har mer tillgångar än resten av världen tillsammans. De 62 mest förmögna äger tillsammans lika mycket som de 3,6 miljarder som tillhör den fattigaste halvan av världen. De har ökat sin förmögenhet med 542 miljarder amerikanska dollar sedan 2010.

Ett problem som Oxfam tar upp i sin rapport är den starka koppling som finns mellan pengar och makt. Oxfam angriper bland annat de rikas skatteflykt och ovilja att betala skälig skatt som en viktig orsak.

Berkeleyforskarnas studier reser en rad frågor. Kan det vara så att det sätt som samhället behandlar socialt och ekonomiskt utsatta – fattiga, sjuka och olycksdrabbade – speglar graden av medkänsla bland dem som fattar de politiska besluten? Går det att komma till rätta med ökande ekonomiska klyftor utan att på allvar börja diskutera och ta itu med problemet med de mäktigas brist på medkänsla?

Bengt Starrin

Professor och krönikör

bengt@starrin.nu



QR-koden visar filmklippet
Social experiment Begging - Suburb vs Fancy
Parts! av STHLM Panda, 3,54 min.
Filmkälla: [https://www.youtube.com/
watch?v=So9Nfm6uVdc](https://www.youtube.com/watch?v=So9Nfm6uVdc)